

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII**PLENUL****HOTĂRÂREA nr. 46****din 23 martie 2023**

Prin nota nr. 3359/7610/2017/2023, Direcția Afaceri Europene, Relații Internaționale și Programe a înaintat Plenului Consiliului Superior al Magistraturii *Ghidul de bune practici privind relația Consiliului Superior al Magistraturii cu puterea legislativă*, livrabil redactat în cadrul activității 4 a proiectului TAEJ *Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar*, cod SIPOCA 454/ cod MySMIS 2014+ 118765, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020.

Analizând nota direcției de specialitate, Plenul reține următoarele:

Consiliul Superior al Magistraturii, în calitate de lider de parteneriat, implementează proiectul „TAEJ – *Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar*”, cod SIPOCA 454/ cod MySMIS 2014+ 118765.

În cadrul proiectului, activitatea 4 prevede elaborarea de ghiduri de bune practici privind relația Consiliului Superior al Magistraturii cu puterea legislativă, puterea executivă, mass-media, celelalte profesii juridice, precum și un îndrumar cuprinzând linii directoare pentru utilizarea de către judecători și procurori a spațiului social-media/platforme online.

În conformitate cu obiectivul general al proiectului „TAEJ- *Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar*”, respectiv îmbunătățirea și abordarea unitară a comunicării publice la nivelul sistemului judiciar, în vederea consolidării imaginii acestuia, ghidul își propune, pe termen scurt, să contribuie la crearea unui cadru care să susțină comunicarea instituțională constantă între autoritatea judecătorească, sistemul judiciar în ansamblul său, și puterea legislativă, să inițieze și să promoveze un mecanism de dialog permanent între acestea. Pe termen mediu, ghidul vizează sporirea încrederii între puteri, îmbunătățirea comunicării publice în vederea creșterii transparenței sistemului judiciar și a mecanismelor de colaborare cu puterea legislativă. Pe termen lung, acest instrument urmărește creșterea gradului de informare a cetățenilor cu privire la activitatea Consiliului Superior al

Magistraturii și a sistemului judiciar în general, îmbunătățirea percepției publice asupra activităților și responsabilităților constituționale ale acestora, creșterea încrederii cetățeanului în puterile statului, precum și ridicarea nivelului de informare, conștientizare a drepturilor și a gradului de educație juridică a publicului.

Comunicarea este o activitate complexă, iar instituțiile și persoanele care participă la activități de comunicare trebuie să facă față în permanență unor noi provocări. Prin urmare, se impune crearea unor instrumente care să permită persoanelor implicate în comunicare, în general și în relația dintre puteri, în mod particular, să difuzeze informații de calitate și să comunice eficient, iar partenerii de comunicare și publicul să primească informația corectă la timpul potrivit. Livrabilul constă într-o serie de descrieri ale situațiilor, instrumentelor și activităților care pot sau trebuie să fie desfășurate de comunicatori. În concordanță cu principiile de comunicare și cu specificul activității judecătorilor și procurorilor, inclusiv cu principiile și normele de ordin etic care reglementează comportamentul acestora, ghidul oferă recomandări argumentate de bună practică în relațiile dintre autoritatea judecătorească și puterea legislativă.

La elaborarea livrabilului s-au avut în vedere prevederile legislative în vigoare, atât privind comunicarea judecătorilor și procurorilor, cât și a reprezentanților puterii legislative, cele din *Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor*, cât și cele din *Codul de conduită al deputaților și senatorilor*. Ghidul face referire la standardele europene și internaționale privind libertatea de exprimare a magistraților, pe de o parte, și a reprezentanților celorlalte puteri, atunci când discursul lor vizează activitatea sistemului judiciar, pe de altă parte.

Ghidul vizează aspecte precum colaborarea instituțională loială, libertatea de exprimare a magistraților și obligația de rezervă, libertatea de exprimare a reprezentanților puterii legislative și limitele acesteia, mecanisme pentru păstrarea comunicării corecte între reprezentanții celor două puteri, precum și recomandări privind (1) consultarea autorității judecătorești în legătură cu modificarea legilor justiției și a altor acte normative cu impact asupra activității sistemului judiciar, (2) regimul declarațiilor publice în relația dintre autoritatea judecătorească și puterea legislativă, și (3) mecanismul de dialog permanent între autoritatea judecătorească și puterea legislativă.

Ghidul de bune practici privind relația Consiliului Superior al Magistraturii cu puterea legislativă a fost de asemenea adoptat în ședința Biroului permanent al Senatului României în data de 20 martie 2023.

Față de cele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 37 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, prin vot direct și secret, cu unanimitate;

PLENUL CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

HOTĂRĂȘTE

Art.1 – Aprobă *Ghidul de bune practici privind relația Consiliului Superior al Magistraturii cu puterea legislativă*, conform anexei, parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.2 - Prezenta hotărâre se comunică Direcției Afaceri Europene, Relații Internaționale și Programe, pentru a fi pusă în aplicare, conform legii.

Data în București, la data de 23 martie 2023

Președinte,

Judecător **Daniel GRĂDINARU**

Anexă

GHID DE BUNE PRACTICI PRIVIND RELAȚIA CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII CU PUTEREA LEGISLATIVĂ

De ce un Ghid de bune practici?

Autoritatea judecătorească are competențe pe care nicio altă autoritate constituțională sau publică nu le are, în special de a restabili ordinea de drept într-o manieră echilibrată și rezonabilă.

Colaborarea dintre reprezentanții unei justiții independente și cei ai puterii legislative reprezintă un scop legitim. Conduita instituțională și individuală, cea mai potrivită în situațiile de interacțiune între reprezentanții celor două puteri, ar trebui să aibă ca reper respectarea standardelor recunoscute pentru societățile democratice.

Dreptul cetățenilor la un proces echitabil, consacrat prin Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului, nu poate fi încălcat din lipsa de cooperare a instituțiilor.

În ultimii ani, a fost recunoscută importanța majoră a transparentizării și clarificării relației dintre sistemul judiciar și puterile executivă, pe de o parte și cea legislativă¹, pe de altă parte, în vederea asigurării unor premise privind respectul reciproc între instituții și apărarea independenței sistemului judiciar. În acest scop, a apărut nevoia unor ghiduri de bune practici asumate bilateral.

Comunicarea este o activitate complexă, iar instituțiile și persoanele care participă la activități de comunicare trebuie să facă față în permanență unor noi provocări. Prin urmare, se impune crearea unor instrumente care să permită persoanelor implicate în comunicare, în general și în relația dintre puteri, în mod particular, să difuzeze informații de calitate și să comunice eficient, iar partenerii de comunicare și publicul să primească informația corectă la timpul potrivit.

Acest ghid constă într-o serie de descrieri ale situațiilor, instrumentelor și activităților care pot sau trebuie să fie desfășurate de comunicatori.

În concordanță cu principiile de comunicare și cu specificul activității judecătorilor și procurorilor, inclusiv cu principiile și normele de ordin etic care reglementează comportamentul acestora, ghidul oferă recomandări argumentate de bună practică în relațiile dintre autoritatea judecătorească și puterea legislativă.

La elaborarea ghidului s-au avut în vedere prevederile legislative în vigoare, atât privind comunicarea judecătorilor și procurorilor, cât și a reprezentanților puterii legislative, cele din Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor, cât și cele din Codul de conduită al deputaților și senatorilor². Ghidul face referire la standardele europene și internaționale privind libertatea de exprimare a magistraților, pe de o parte, și a reprezentanților celorlalte puteri, atunci când discursul lor vizează activitatea sistemului judiciar, pe de altă parte. Acesta poate contribui la interpretarea reglementărilor naționale în armonie cu aceste standarde.

¹Avizul numărul 18(2015) al CCJE privind poziția puterii judecătorești și relația ei cu celelalte puteri ale statului în democrația modernă <https://rm.coe.int/16807481f7>

² Hotărârea nr. 77/2017 a Parlamentului României, publicată în Monitorul Oficial nr. 805 din 11 octombrie 2017.

Ghidul urmărește asigurarea unui cadru funcțional de colaborare între Parlament, ca putere legiuitoare, și autoritatea judecătorească, ținând seama de atribuțiile fiecăreia.

OBIECTIVE

În conformitate cu obiectivul general al proiectului „TAEJ- Transparență, accesibilitate și educație juridică prin îmbunătățirea comunicării publice la nivelul sistemului judiciar” (cod SIPOCA 454/cod MySMIS2014+ 118765) în cadrul căruia a fost elaborat ghidul de față, respectiv îmbunătățirea și abordarea unitară a comunicării publice la nivelul sistemului judiciar, în vederea consolidării imaginii acestuia, ghidul își propune, pe termen scurt, să contribuie la crearea unui cadru care să susțină comunicarea instituțională constantă între autoritatea judecătorească - sistemul judiciar în ansamblul său - și puterea legislativă, să inițieze și să promoveze un mecanism de dialog permanent între acestea.

Pe termen mediu, ghidul vizează sporirea încrederii între puteri, îmbunătățirea comunicării publice în vederea creșterii transparenței sistemului judiciar și a mecanismelor de colaborare cu puterea legislativă.

Pe termen lung, acest instrument urmărește creșterea gradului de informare a cetățenilor cu privire la activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și a sistemului judiciar în general, îmbunătățirea percepției publice asupra activităților și responsabilităților constituționale ale acestora, creșterea încrederii cetățeanului în puterile statului, precum și ridicarea nivelului de informare, conștientizare a drepturilor și a gradului de educație juridică a publicului.

De asemenea, un obiectiv prioritar este întărirea încrederii sistemului judiciar în propria putere de comunicare pornind de la recomandările din acest ghid.

Colaborarea instituțională loială

Rațiunea de bază a instituțiilor este funcționarea societății pe baza unor reguli clare, precise și neinterpretabile. Întreaga lor activitate vizează publicul.

Statul român se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor legislative, executive și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

În spiritul ei, Constituția României vorbește despre o colaborare loială între cele trei puteri. Respectarea statului de drept depinde nu numai de existența legilor și a structurilor instituționale, ci și de practicile instituționale. De aceea, este recunoscută tot mai mult importanța cooperării loiale între instituții, pe baza acceptării de către o putere a statului a faptului că celelalte puteri au funcții legitime care trebuie respectate.

Este resimțită tot mai mult nevoia de reconstruire a unui sens al cooperării loiale între instituții, de creștere a transparenței în activitatea tuturor instituțiilor-cheie ale statului.

Libertatea de exprimare a magistraților și obligația de rezervă

Principiile de la Bangalore privind Conduita Judiciară consacră o concluzie logică a tuturor instrumentelor europene și universale în materie: „4.6 - *Ca orice alt cetățean, judecătorul are dreptul la libertatea de exprimare, libertatea convingerilor, libertatea de asociere și de adunare, dar își va exercita aceste drepturi având o conduită conformă cu demnitatea funcției judiciare, ca și cu imparțialitatea și independența corpului judiciar. Totuși, sunt necesare anumite restricții menite să păstreze încrederea publicului în imparțialitatea și independența justiției*” (par. 134). În același sens prevede Articolul 3-5 din

Carta Universală a Judecătorului³: „Judecătorii se bucură, la fel ca toți ceilalți cetățeni, de libertatea de exprimare. Cu toate acestea, în exercitarea acestui drept, aceștia trebuie să-și manifeste obligația de rezervă și să se comporte întotdeauna în așa fel încât să păstreze demnitatea funcției, precum și imparțialitatea și independența magistraturii”

Restricțiile referitoare la libertatea de exprimare a magistraților sunt prevăzute de Legea nr.303/2022⁴ privind statutul judecătorilor și procurorilor și sunt detaliate în Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor.

a. Exprimarea publică a unor convingeri sau opinii politice

Judecătorii și procurorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice - art. 232 din Legea 303/2022. Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor prevede, de asemenea, că judecătorii și procurorii nu se pot servi de actele pe care le îndeplinesc în exercitarea atribuțiilor de serviciu pentru a-și exprima sau manifesta convingerile politice.

Restrângerea libertății de exprimare este justificată de neutralitatea și echilibrul pe care trebuie să le afișeze judecătorul și procurorul în exercitarea atribuțiilor, de nevoia de a conserva aparența de independență și imparțialitate a judecătorului și procurorului, chiar dacă nu este chemat să se pronunțe asupra unor probleme care vizează zona politicului. Nerespectarea acestei interdicții are corespondent în abaterea disciplinară prevăzută de art. 271 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 303/2022, care sancționează „manifestarea convingerilor politice în public sau în timpul serviciului”⁵.

De altfel, art. 232 din Legea 303/2022 prevede distinct faptul că judecătorii și procurorii nu pot să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic. Această interdicție vizează inclusiv posibilitatea: de a ține discursuri în cadrul unor reuniuni de partid, chiar dacă magistratul nu face parte din acel partid (deci respectă dispozițiile legale care îi interzic apartenența politică); de a aproba explicit, în public, discursuri politice; de a participa la manifestări ale unor partide sau formațiuni politice (ședințe, mitinguri, demonstrații organizate de un partid în vederea promovării ideologiei sale), de a participa la dezbateri ori reuniuni care, prin obiectul anterior cunoscut, au caracter politic, chiar dacă opinia magistratului în discursul pe care l-ar susține ar fi neutră în conținut. De altfel, Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor prevede explicit că „Judecătorii și procurorii nu pot participa la reuniuni publice cu caracter politic”, precum și că judecătorii și procurorii nu pot participa la emisiuni audiovizuale cu caracter politic.

Nu în ultimul rând, Codul deontologic detaliază și alte situații care sunt presupuse de această interdicție legală: „judecătorii și procurorii nu pot milita pentru aderarea altor persoane la o formațiune politică, nu pot participa la colectarea fondurilor pentru formațiunile politice și nu pot permite folosirea prestigiului sau a imaginii lor în astfel de scopuri. Judecătorii și procurorii nu pot să acorde niciun fel de sprijin unui candidat la o funcție publică cu caracter politic”.

Conform art. 234, alin. (1) din Legea 303/2022, judecătorii și procurorii își pot exprima opinia cu privire la politicile publice sau inițiativele legislative în domeniul justiției sau în alte domenii de interes public, fără caracter politic. Cu toate acestea, așa cum a arătat Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, judecătorii trebuie să se abțină de la afirmații defăimătoare în general, cu privire la oricine,

³ Adoptată de Consiliul Central al AJU în Taiwan la 17 noiembrie 1999, actualizată la Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.102 din 16 noiembrie 2022.

⁵ Art. 271 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 303/2022 sancționează: desfășurarea de activități cu caracter politic sau manifestarea convingerilor politice în public sau în timpul serviciului.

inclusiv puterea legislativă și executivă. Biroul CCJE evidențiază că, referitor la acest aspect, puterea legislativă și puterea executivă au aceleași obligații.

b) Exercițarea dreptului la replică

Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor recunoaște magistraților dreptul pe care îl are orice cetățean de a răspunde public atunci când este denigrat, fiind prevăzut că „judecătorii și procurorii își pot exprima public opinia privind exercitarea dreptului la replică, în cazul în care prin articole de presă sau în emisiuni audiovizuale, s-au făcut afirmații defăimătoare la adresa lor”.

c) Obligația de rezervă

Carta Universală a Judecătorului⁶ arată că judecătorul trebuie să se abțină de la orice comportament, acțiune sau exprimare de natură să afecteze încrederea publicului în imparțialitatea și independența sa. Magistrații trebuie să își exprime opiniile într-o manieră prudentă, măsurat, deoarece obligația de imparțialitate de care sunt constrânși legal trebuie să satisfacă exigențele serviciului public căruia îi asigură funcționalitatea.

Avizul numărul 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni privind deontologia și responsabilitatea judecătorilor prevede că „trebuie găsit un echilibru rezonabil între gradul în care judecătorii se pot implica în societate și nevoia ca ei să fie și să fie văzuți ca independenți și imparțiali în îndeplinirea îndatoririlor lor”. Echilibrul se autodefineste în această recomandare, deci în mod evident nu presupune neimplicare în societate, ci mai degrabă se referă la frecvența, forma și modalitatea acțiunilor și discursului magistratului. Caracterul rezonabil al echilibrului între gradul de implicare socială și păstrarea independenței și imparțialității magistratului este apreciat tocmai prin raportare la contextul în care se activează magistratul și la gravitatea problemei care a determinat intervenția. Tocmai de aceea se vorbește tot mai des în documente internaționale și în jurisprudența CEDO despre obligația de a interveni atunci când valori fundamentale ale justiției sau principii de funcționare a unui stat democratic sunt în pericol.

Curtea⁷ a arătat că magistratul rămâne în limitele libertății de exprimare dacă nu face comentarii asupra cauzelor aflate pe rol, dacă nu critică sever persoane sau instituții, dacă nu aduce injurii înalților funcționari, dacă nu produce consecințe negative asupra imaginii magistraților, ori asupra procedurilor în curs sau iminente.

d) Libertatea de exprimare a magistraților cu funcții reprezentative

Membrii Consiliului Superior al Magistraturii, președintele/vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție /adjuncții acestuia pot avea poziții mai critice față de măsurile luate de legislativ. Chiar Curtea Constituțională⁸ a recunoscut că „luările publice de poziție ale acestora pot fi ferme, însă, în același timp, trebuie să fie animate de un respect instituțional ce trebuie să caracterizeze activitatea oricărui funcționar al statului”.

Atitudinea pasivă a judecătorului și procurorului, care se exprimă doar prin deciziile pe care le ia, este considerată depășită de magistrați europeni de la cel mai înalt nivel⁹, care arată că sistemele judiciare

⁶ În Articolul 6-2 – Imparțialitate, demnitate, incompatibilități, obligația de rezervă – ultimul paragraf.

⁷ CEDO, Cauza Wille v. Liechtenstein.

⁸ Decizia nr. 45/2018, par. 137.

⁹ Lord Justice Thomas, Președinte al Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare, în articolul ”Perspective asupra Consiliilor magistraturii” <http://www.forumuljudecatorilor.ro/index.php/archives/366>.

au constatat că dacă magistrații înșiși nu pun la dispoziție informații și răspunsuri, alții, mai puțin informați, sunt bucuroși să o facă în locul lor. Perioada modernă impune autorității judecătorești să protejeze instanțele și judecătorii. Aceștia, prin pregătirea lor, trebuie să explice, într-un mod accesibil publicului, motivele pentru care au fost pronunțate deciziile și să protejeze un judecător sau judecătorii față de criticile nedrepte. Cu toate că un judecător trebuie să explice decizia sa astfel încât publicul să o înțeleagă, nu este întotdeauna posibil ca o hotărâre să ofere tipul de explicație de care are nevoie publicul, ca întreg.

De asemenea, nu este posibilă anticiparea unei critici publice nedrepte. În consecință, o hotărâre judecătorească față de care se manifestă un interes deosebit din partea publicului poate fi explicată pe înțelesul publicului larg, iar pentru protejarea magistratului care a luat decizia, președintele instanței sau un alt judecător – purtător de cuvânt, conducătorul secției etc. – ar putea realiza această prezentare, într-un limbaj simplificat¹⁰.

Sub aspectul libertății de exprimare, CEDO a constatat că statutul de care reclamantul din cauza Baka s-a bucurat, acela de Președinte al Curții Supreme, nu-l priva de protecția articolului 10 din Convenție. Mai mult, având în vedere importanța din ce în ce mai mare a principiului separației puterilor în stat și importanța apărării independenței justiției, orice imixtiune în libertatea de exprimare a unui judecător aflat într-o poziție ca aceea a reclamantului cere o analiză atentă și minuțioasă din partea Curții (par. 88). Curtea a reamintit importanța pe care o acordă funcției deținute de reclamant și opiniilor pe care acesta le-a exprimat în legătură cu buna funcționare a justiției, chestiuni de interes public. Chiar dacă astfel de declarații au implicații politice, judecătorii nu pot fi împiedicați să se implice în dezbateri pe aceste subiecte. Mai mult, Curtea a reținut că pentru reclamant nu era doar un drept, ci și o obligație ca președinte al Curții Supreme, să exprime opinii în legătură cu reforma sistemului judiciar, după o consultare a celorlalte instanțe din Ungaria. Dacă o chestiune în dezbateri are implicații politice, acest lucru nu este în sine suficient pentru a împiedica un judecător de a face orice declarație pe această temă.

Magistrații de rang înalt și, în general, funcționarii ordinului judiciar trebuie să utilizeze libertatea de exprimare ori de câte ori imparțialitatea autorității judecătorești este în joc. Reținerea specifică nu le interzice magistraților să exprime opinii științifice în domeniul dreptului constituțional, chiar dacă această materie are automat implicații politice, mai ales dacă respectivul punct de vedere este împărtășit de un număr mare de persoane¹¹.

Libertatea de exprimare a reprezentanților puterii legislative și limitele ei

Respectarea vieții intime, a demnității, onoarei și dreptului la propria imagine este obligatorie și pentru parlamentari, ca pentru orice alt cetățean. De asemenea, sunt excluse defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri. Acestea sunt, deci, limitele superioare ale libertății de exprimare. Există, însă, în interiorul acestei zone de libertate de exprimare și obligații de abținere, de rezervă, această sintagmă, consacrată în legătură cu comportamentul public al magistraților, fiind proprie și pentru a caracteriza discursul public al reprezentanților celorlalte puteri.

¹⁰ Limbajul juridic simplificat face tot mai mult obiectul preocupărilor la nivel european (fiind menționat de Directiva 13/2012/UE privind dreptul la informare în procedurile penale, dar și în ceea ce privește procedurile judiciare în care sunt implicați copii și tineri).

¹¹ CEDO, Baka v. Ungaria.

În Comentariul asupra Principiilor de la Bangalore¹² se susține că, în prezent, conceptul de corp judiciar independent și imparțial este mai amplu și cuprinde obligatoriu și independența față de legislativ, cu excepția calității acestuia de a adopta legi. Judecătorii nu trebuie să cedeze în fața exprimării de opinii politice sau să ia decizii în spețe cu scopul de a câștiga aprobarea reprezentanților altei puteri. Ei trebuie, de asemenea, pur și simplu, să se asigure că imparțialitatea lor nu este subminată de nicio asociație, fie ea profesională, comercială, personală sau de altă natură¹³.

În același Comentariu¹⁴, se acceptă că membrii publicului, ai puterii legislative și executive pot comenta în public asupra a ceea ce ei consideră că sunt limitări, greșeli sau erori ale unui judecător și ale hotărârilor pronunțate de acesta¹⁵, reamintindu-se că „justiția nu este o virtute aflată în sihăstrie: trebuie să se permită examinarea sa de către oamenii obișnuiți, și comentariile *respectuoase*, chiar fățișe, ale acestora”.

În același sens, al criticii limitate și respectuoase, este și practica CEDO, care, chiar într-o cauză împotriva României, recunoaște că într-o societate democratică, persoanele private au dreptul să comenteze și să critice administrarea justiției și funcționarii implicați în aceasta. Totuși, o astfel de critică nu trebuie să depășească anumite limite, deoarece este în interesul general ca procurorii, asemenea judecătorilor, să beneficieze de încrederea publicului. Prin urmare, este posibil să fie necesar ca statul să îi protejeze de acuzații¹⁶. Aceste limite sunt deopotrivă legate de limbaj – decent, discret; de argumente – logice, faptice, științifice; de respectul instituțional – în sensul că nu trebuie să conteste rolul magistratului și al instituției judiciare, nici să generalizeze un caz punctual pentru a denigra activitatea întregului sistem.

O altă componentă a obligației de rezervă cu privire la declarațiile parlamentarilor este aceea de a nu discuta cauze aflate pe rol. Despre aceste dosare se pot oferi publicului informații și pot fi aduse în discuție, în principiu, doar aspecte legate de obiectul cauzei, stadiul procesual, complexitatea cauzei, durata procedurii.

Totuși, Curtea Europeană a acceptat că se poate vorbi public despre dosare în curs de judecată în *cauzele cu un mare impact social*: „tribunalele nu funcționează într-un loc gol. Ele sunt competente să soluționeze diferende, dar aceasta nu înseamnă că, mai înainte de soluționarea lor, asemenea diferende nu pot da naștere la discuții și în alte locuri, fie că e vorba de reviste de specialitate, de marea presă ori despre public în general. Difuzarea dosarului în presă, atunci când este vorba de o cauză cu un mare impact social și care captează atenția unei părți însemnate din rândul cetățenilor se menține în cadrul limitelor libertății de exprimare a jurnalistului, iar o eventuală ingerință a statului ar apărea ca nejustificată”¹⁷. În

¹² Comentariul asupra Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară, cap. Independența și imparțialitatea corpului judecătoresc, par. 12.

¹³ Lord Bingham of Cornhill, Lord Chief Justice of England, “Judicial Independence”, Judicial Studies Board Annual Lecture 1996, disponibilă la www.jsboard.co.uk.

¹⁴ Comentariul asupra Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară, cap. Independența și imparțialitatea corpului judecătoresc, par.12.

¹⁵ În același text: “De obicei, judecătorul respectiv, datorită convenției de tăcere politică, nu răspunde acestor comentarii. Deși dreptul de a-l critica pe judecător se supune regulilor legate de sfidarea curții, aceste reguli sunt tot mai rar invocate în prezent decât erau în trecut, pentru a reprimă sau pedepsi criticile exprimate la adresa puterii judecătorești sau la adresa unui anumit judecător.” Cel mai bine și mai înțelept este să se ignore orice atac scandalos, mai degrabă decât a se exagera publicitatea prin inițierea procedurii de sancționare pentru sfidarea curții.

¹⁶ CEDO, Cauza Lavric împotriva României par. 35 (Cererea nr. 22231/05, hot. din 14 ianuarie 2014); a se vedea și Leșnik împotriva Slovaciei, nr. 35640/97, pct. 54.

¹⁷ CEDO; Cauza Sunday Times vs. Regatul Unit.

cazul membrilor guvernului sau al președintelui, ca și în cazul parlamentarilor, o astfel de intervenție poate fi asociată cu o presiune asupra justiției, deci este necesară o abordare cu mai mare prudență a subiectului decât în cazul unui jurnalist.

Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a amintit că, așa cum criticarea unei alte puteri a statului sau a unui membru al acesteia, atunci când este necesară, trebuie să fie permisă autorității judecătorești, fără a fi încurajată lipsa de respect față de executiv și legislativ, același grad de *responsabilitate și reținere* este așteptat și de la celelalte puteri ale statului inclusiv cu privire la critici rezonabile aduse de autoritatea judecătorească¹⁸.

Mecanisme pentru păstrarea comunicării corecte între reprezentanții celor două puteri

Principalele limite ale libertății de exprimare, atât pentru magistrați și alte persoane din cadrul autorității judecătorești, cât și pentru reprezentanții celorlalte puteri, detaliate în secțiunea anterioară, sunt, în esență: respectarea dreptului la propria imagine, la reputație și la viață intimă, apărarea independenței justiției și respectul instituțional.

Pentru atingerile aduse drepturilor personale nepatrimoniale, Codul civil¹⁹ stabilește o serie de mecanisme comune, accesibile oricărei persoane ale cărei drepturi au fost încălcate și prin care poate fi trasă la răspundere orice persoană vinovată de acea încălcare, inclusiv magistrați sau parlamentari. Mecanismele penale nu sunt aplicabile decât în cazul discursurilor interzise de lege și în situațiile unor încălcări importante ale libertății persoanei sau ale vieții private a acesteia, ce pot fi asociate modalităților de exprimare (amenințare, hărțuire etc), insulta și calomnia nefiind incriminate.

Preocuparea judecătorilor și a procurorilor, dar și a societății, referitoare la existența și eficiența unor mecanisme de autoreglare, specifice fiecărei puteri în stat, pentru comportamentul care depășește limitele admise pentru libertatea de exprimare, este una firească. Se pune problema măsurii în care, în actualul cadru legal, se poate da o eficiență mai mare mecanismelor existente, la care se poate apela atunci când discursul public aduce atingere independenței justiției, reputației profesionale a magistraților, respectului care este datorat atât instituțiilor din cadrul autorității judecătorești, cât și acelora din cadrul puterii legislative.

Legea nr. 303/2022 stabilește reguli, interdicții și abateri disciplinare, care reprezintă temeiul pentru declanșarea unor mecanisme speciale, prin care un magistrat care depășește limitele libertății de exprimare sau chiar încalcă normele care stabilesc interdicții/îngrădiri exprese poate fi sancționat disciplinar. Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor detaliază și instituie norme autoreglatorii, distincte, pentru acele tipuri de conduite nepermise magistratului, altele decât abaterile disciplinare, instituind și o procedură de constatare a abaterilor de la prevederile acestui Cod, de obicei aplicabilă dacă fapta nu poate fi calificată drept abatere disciplinară.

În ceea ce privește depășirea limitelor libertății de exprimare de către parlamentari, nu există mecanisme corespunzătoare procedurilor disciplinare și deontologice prin care magistrații pot fi sancționați.

¹⁸ Avizul numărul 18 al CCJE privind poziția puterii judecătorești și relația ei cu celelalte puteri ale statului.

¹⁹ În Titlul V - Apărarea drepturilor nepatrimoniale; Art. 252 -253.

Codul de conduită al deputaților și senatorilor²⁰ prevede o serie de principii în legătură cu comportamentul și modalitatea de exprimare a parlamentarilor²¹, precum și o procedură de sesizare a abaterilor de la acest cod²², dar trimite la măsurile de sancționare din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor. La rândul ei, această lege prevede ca abatere disciplinară comportamentul injurios sau calomniant **la adresa unui parlamentar ori a altui demnitar în ședințele de plen, de comisii sau de birou ori în afara acestora, dar cu privire la exercitarea mandatului de parlamentar**²³, precum și un set de sancțiuni disciplinare²⁴ parlamentare, respectiv: atenționarea verbală; chemarea la ordine; retragerea cuvântului; îndepărtarea din sală pe durata ședinței; avertismentul scris. Se poate constata cu ușurință că atât abaterile disciplinare, cât și sancțiunile prevăzute de lege se referă doar la interacțiunea nepotrivită a parlamentarului cu un alt parlamentar sau cu o persoană prezentă la lucrările din cadrul Parlamentului, astfel că atât atingerile pe care le-ar aduce imaginii și reputației unui magistrat, unui reprezentant al altei puteri în stat sau chiar cetățeanului obișnuit, printr-un discurs defăimător oricât de grav, nu pot fi prevenite sau sancționate prin mecanisme specifice.

Pe de altă parte, legea nr. 305/2022²⁵ prevede un mecanism de apărare a independenței sistemului judiciar sau a independenței individuale a oricărui magistrat împotriva imixtiunii în activitatea profesională, precum și a imparțialității sau reputației profesionale a acestora.

III. RECOMANDĂRI

Cap. I - Recomandări generale

²⁰ Hotărârea nr. 77/2017 a Parlamentului României, publicată în Monitorul Oficial Nr. 805 din 11 octombrie 2017.

²¹ Art. 1 alin. (3) din Cod prevede că „Deputații și senatorii au obligația să acționeze cu onoare și disciplină, ținând cont de principiile separației și echilibrului puterilor în stat, transparenței, probității morale, responsabilității și respectării reputației Parlamentului”. Art. 6 (Conduita) prevede: „(1) Deputații și senatorii trebuie să asigure prin atitudine, limbaj, conduită și ținută solemnitatea ședințelor parlamentare și bunul mers al activităților desfășurate în cadrul structurilor parlamentare. (2) Parlamentarii trebuie să aibă o ținută vestimentară decentă și să nu folosească expresii sau cuvinte jignitoare, indecente sau calomnioase”. Art. 3 (Obiectivitatea) arată că: „În exercitarea mandatului lor, deputații și senatorii trebuie să dea dovadă de obiectivitate. Deputații și senatorii au îndatorirea de a acționa cu competență și corectitudine în exercitarea atribuțiilor și în aducerea la îndeplinire a obligațiilor ce le revin”.

²² Art. 9 din Codul de conduită al deputaților și senatorilor prevede „procedura de soluționare a sesizărilor” astfel: „(1) Orice sesizare în legătură cu nerespectarea prezentului cod de către deputați sau senatori revine spre soluționare comisiilor juridice ale celor două Camere, după caz. (2) Orice deputat sau senator poate sesiza în scris comisia prevăzută la alin. (1) cu privire la suspiciuni de încălcare a prezentului cod sau de neaplicare a prevederilor acestuia. Deputatul sau senatorul îl va informa și pe președintele Camerei Deputaților sau al Senatului asupra sesizării, după caz. (3) Comisia întocmește un raport în termen de 30 de zile calendaristice de la momentul depunerii sesizării. În cazul în care se constată că un deputat sau un senator a încălcat prevederile prezentului cod, prin raport se propun măsuri de sancționare în conformitate cu Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sau cu regulamentul fiecărei Camere, după caz.”

²³ Art. 51 lit. d) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor.

²⁴ Art. 52 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor „Sfera sancțiunilor disciplinare”.

²⁵ În art. 31, prevede că Secțiile corespunzătoare ale Consiliului Superior al Magistraturii au dreptul, respectiv obligația corelativă de a se sesiza, din oficiu, pentru a apăra judecătoria și procurorii împotriva oricărui act de imixtiune în activitatea profesională sau în legătură cu aceasta, care le-ar putea afecta independența sau imparțialitatea, precum și împotriva oricărui act care ar crea suspiciuni cu privire la acestea. De asemenea, secțiile Consiliului Superior al Magistraturii apără reputația profesională a judecătorilor și procurorilor. Sesizările privind apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblul său se soluționează, la cerere sau din oficiu, de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii.

Art. 1 - În scopul consolidării încrederii reciproce, al îmbunătățirii comunicării publice, al sporirii încrederii cetățeanului în puterile statului și al creșterii gradului de educație juridică a publicului, reprezentanții autorității judecătorești și reprezentanții puterii legislative convin următoarele:

- a) să lucreze în mod transparent, context în care deciziile trebuie a fi motivate;
- b) să transmită informațiile necesare celorlalte instituții din cadrul unei alte puteri, atunci când se apreciază că acestea sunt necesare desfășurării activității instituției;
- c) să prelucereze și să prezinte cu bună credință datele referitoare la activitatea celeilalte puteri (acolo unde este cazul);
- d) să se informeze despre activitățile și responsabilitățile celeilalte puteri atunci când formulează opinii și să solicite un punct de vedere reprezentanților celeilalte puteri atunci când informațiile disponibile ar contura negativ activitatea acelei puteri;
- e) să prezinte corect argumentele celeilalte puteri – cele cunoscute, transmise, solicitate - atunci când opiniile celor două puteri diferă pe o chestiune de interes public.
- f) să reflecte echilibrat activitatea celeilalte puteri;
- g) să aibă un discurs obiectiv;
- h) să valorifice în sens constructiv rezultatele rapoartelor privind starea justiției și al celui privind activitatea Consiliului Superior al Magistraturii²⁶;
- i) să valorifice, prin dialogul cu Ministerul Justiției, dispozițiile legale care prevăd mecanismele²⁷ prin care sistemul judiciar își poate aduce contribuția la identificarea nevoilor în domeniul politici penale și a îmbunătățirii legislației în ansamblu;
- j) să indice în orice comunicare formală datele de contact ale persoanei/persoanelor care pot da detalii despre solicitarea sau răspunsul transmis;
- k) să îmbunătățească „memoria instituțională”, prin sisteme de evidență electronică a istoricului unei activități și a legăturilor dintre lucrări; să păstreze, în măsura posibilităților, continuitatea persoanelor care sunt implicate în activități în care colaborează cu instituții din cadrul celeilalte puteri, astfel încât să fie evitată reluarea demersurilor formale laborioase; să familiarizeze în timp util noul responsabil cu lucrarea sau proiectul interinstituțional; să crească viteza de reacție instituțională;
- l) să organizeze comunicarea publică și să stabilească proceduri pentru digitalizarea informațiilor;
- m) să răspundă în termen și motivat la solicitările instituțiilor din cadrul celeilalte puteri.

Cap. II - Consultarea autorității judecătorești în legătură cu modificarea legilor justiției și a altor acte normative cu impact asupra activității sistemului judiciar

Art. 2 – (1) Principiul colaborării loiale instituționale presupune consultarea Consiliului Superior al Magistraturii asupra proiectelor de acte normative care modifică legile justiției sau au impact asupra

²⁶ Conform art. 39 alin. (6) din Legea nr. 305/2022, „Consiliul Superior al Magistraturii elaborează anual un raport privind starea justiției și un raport privind activitatea proprie, pe care le prezintă Camerelor reunite ale Parlamentului României până la data de 15 februarie a anului următor, și le publică în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a, și pe pagina de internet a Consiliului Superior al Magistraturii”.

²⁷ Art. 29 alin. (1) din Legea nr. 304/2022 prevede că „La sfârșitul fiecărui an sau ori de câte ori este necesar, Înalta Curte de Casație și Justiție, în Secții Unite, stabilește cazurile în care este necesară îmbunătățirea legislației și le comunică ministrului justiției, precum și celor două Camere ale Parlamentului”. Art. 67 din aceeași lege prevede că „Ministerul Public exercită, prin procurori, următoarele atribuții: i) studiază cauzele care generează sau favorizează criminalitatea, elaborează și prezintă ministrului justiției propuneri în vederea eliminării acestora, precum și pentru perfecționarea legislației în domeniu.”

activității sistemului judiciar încă de la înregistrarea proiectului de act normativ la Parlament, în toate situațiile în care nu există avizul Consiliului sau conținutul actului normativ a fost modificat după transmiterea avizului.

Art. 3 – (1) Comisia parlamentară a primei Camere sesizate, responsabilă cu întocmirea raportului asupra proiectului de act normativ, va organiza o întâlnire de lucru sau mai multe²⁸, la care să participe reprezentanți la nivel decizional și tehnic din cadrul Ministerului Justiției, Consiliului Superior al Magistraturii, Înaltei Curți de Casație și Justiție și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, atât anterior dezbaterii pe articole a proiectului de act normativ, cât și în cadrul dezbaterii acestora.

(2) În cazul în care proiectul de act normativ este dezbătut în comisii comune ale Senatului și Camerei Deputaților sau în cazul comisiei privind revizuirea Constituției, aceste comisii vor organiza întâlnirile de lucru prevăzute la alin. (1) atât anterior dezbaterii pe articole a proiectului de act normativ, cât și în cadrul dezbaterii acestora.

Art. 4 - Comisia prevăzută la art. 3 va realiza o evaluare a necesității intervenției asupra actelor normative, cu respectarea Recomandărilor Grupului Mandelkern pentru o reglementare eficientă, preluate în Strategia pentru îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare și planificare a politicilor publice la nivelul administrației publice centrale, aprobată prin H.G. nr. 870/2006, care sunt: necesitatea (autoritățile publice trebuie să evalueze dacă este sau nu necesară introducerea unei noi reglementări), proporționalitatea (orice reglementare trebuie să mențină un echilibru între avantajele oferite și constrângerile pe care le impune), subsidiaritatea (luarea deciziilor la nivelul administrativ corespunzător), transparența (participarea tuturor părților interesate și consultarea acestora la elaborarea politicilor publice), răspunderea, accesibilitatea (reglementări accesibile celor cărora le sunt adresate), simplitatea (reglementări ușor de utilizat și de înțeles).

Art. 5 - (1) În cazurile prevăzute de lege, Comisia prevăzută la art. 3 va trimite Consiliului Superior al Magistraturii proiectul de act normativ, cu respectarea termenului legal de avizare. În cazul în care legea nu prevede un termen pentru emiterea avizelor de către CSM, vor fi aplicabile prevederile art. 33 alin. (2) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii²⁹, termen instituit în mod expres în considerarea procedurii necesare pentru luarea unei decizii de către un organism colegial. Pentru propunerile de modificare a actelor normative de mică întindere sau importanță, avizarea poate fi realizată și într-un termen mai scurt.

Art. 6 - Parlamentul va trimite, spre consultare, Consiliului Superior al Magistraturii, toate proiectele de acte normative care pot afecta statutul magistraților³⁰ sau organizarea judiciară, precum și proiectele de acte normative care modifică sau completează codurile în materie civilă și penală, respectiv codurile de procedură corespunzătoare, precum și proiectele de acte normative care conțin proceduri speciale sau reglementează funcționarea și atribuțiile unor instituții a căror activitate este în legătură cu activitatea judiciară: legislația privind violența domestică, insolvența persoanelor fizice sau juridice,

²⁸ Avantajul îl reprezintă corelarea bună a textelor a căror modificare se propune cu alte articole din același act normativ sau din alte acte normative, anticiparea eventualelor probleme de interpretare care ar putea fi generate de nolle texte - din perspectiva practicienilor participanți, crearea unor texte clare și identificarea unor alte nevoi de intervenție pe același act normativ, în timp util, dar și pentru evitarea unor modificări succesive la intervale mici de timp.

²⁹ Art. 33 alin. (2) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, prevede că, „În cazul în care legea nu prevede un termen pentru emiterea avizelor de către Consiliul Superior al Magistraturii, acestea se emit în termen de 30 de zile de la sesizare. Depășirea de către Consiliul Superior al Magistraturii a termenului de emitere a avizului nu afectează valabilitatea actului.”

³⁰ Altele decât cele 3 legi desemnate prin sintagma „legile justiției”: legi de salarizare, legi cu privire la pensii etc.

legislația privind protecția victimelor infracțiunii, privind protecția martorilor, activitatea de probațiune, legi privind executarea pedepselor și orice alte legi care reglementează proceduri judiciare³¹.

Art. 7 - În procedura de avizare, este recomandabil ca, după primirea proiectului de act normativ, Consiliul Superior al Magistraturii să consulte magistrații și, dacă este cazul, și celelalte categorii de personal din sistemul judiciar, prin trimiterea acestuia către instanțe și parchete, precum și, dacă este cazul, instituțiilor interesate din cadrul sistemului judiciar: Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, Inspectia Judiciară, pentru exprimarea punctelor de vedere asupra proiectului de act normativ.

Art. 8 - Consultarea sistemului judiciar asupra proiectelor de acte normative este recomandabil să nu se realizeze în perioada vacanței judecătorești. Atât inițiatorul, cât și Consiliul Superior al Magistraturii pot avea în vedere, atunci când se impune, posibilitatea de întrunire a adunărilor generale și de exprimare a opiniilor documentate asupra problemelor în discuție.

Art. 9 - Este recomandabil ca atât Comisia parlamentară prevăzută la art. 3, cât și Consiliul Superior al Magistraturii, în procedura de avizare, să consulte asociațiile de magistrați asupra proiectelor de acte normative, în condițiile art. 6.

Cap. III Regimul declarațiilor publice în relația dintre autoritatea judecătorească și puterea legislativă

Art. 10 - (1) Libertatea de exprimare este recunoscută fiecărei persoane din cadrul autorității judecătorești și al puterii legislative și cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații sau idei fără amestecul autorităților publice³², însă exercitarea acestor libertăți comportă îndatoriri și responsabilități.

(2) Atât judecătorii și procurorii, cât și deputații și senatorii, în luările de poziții, scrise sau orale, sunt obligați să respecte valorile protejate prin legile care stabilesc situații privind restrângerea libertății de exprimare.

(3) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine. Declarațiile făcute de reprezentanții celor două puteri trebuie să respecte drepturile și libertățile cetățenilor, în special dreptul la propria imagine, la reputație și la viață intimă.

Art. 11 - Atât reprezentanții autorității judecătorești, cât și reprezentanții puterii legislative trebuie să țină seama, în declarațiile publice, de următoarele aspecte:

³¹În cazurile în care parcurgerea procedurii de avizare nu este obligatorie, solicitarea punctului de vedere al Consiliului Superior al Magistraturii se constituie într-un exemplu de bune practici în colaborarea dintre cele două puteri, iar contribuția experților din cadrul Consiliului și a practicienilor consultați constituie un aport la calitatea legii. De altfel, există o istorie de bune practici sub acest aspect.

³² Art. 10 al. 1 teza I din CEDO: „Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere”; Principiile de la Bangalore privind Conduita Judiciară: „4.6 - Ca orice alt cetățean, judecătorul are dreptul la libertatea de exprimare, libertatea convingerilor, libertatea de asociere și de adunare, dar își va exercita aceste drepturi având o conduită conformă cu demnitatea funcției judiciare, ca și cu imparțialitatea și independența corpului judiciar.”; Articolul 3-5 din Carta Universală a Judecătorului: „Judecătorii se bucură, la fel ca toți ceilalți cetățeni, de libertatea de exprimare. Cu toate acestea, în exercitarea acestui drept, aceștia trebuie să manifeste rezervă și să se comporte întotdeauna în așa fel încât să păstreze demnitatea funcției, precum și imparțialitatea și independența magistraturii”.

- a) publicul așteaptă de la aceștia reflectarea riguroasă a realității, considerând că, prin funcțiile deținute, au acces la informații corecte și complete;
- b) responsabilitatea morală în legătură cu conținutul discursului trebuie să fie mai mare decât a unei persoane obișnuite, deoarece ideile exprimate de către reprezentanții celor două puteri în stat au impact asupra publicului larg, influențează opiniile și acțiunile unor grupuri mari de oameni, care le consideră a fi emise de către persoane cu autoritate și care acționează în interesul general al societății;
- c) declarațiile trebuie să fie argumentate, clare, făcute într-un limbaj comun, accesibil, să ofere explicații suficiente în legătură cu contextul la care fac referire și să argumenteze opinia/opțiunea exprimată, astfel încât publicul larg, nespecializat în domeniul vizat și care ia contact incidental cu problematica în discuție, să poată înțelege principalele aspecte.
- d) declarațiile trebuie făcute cu bună-credință, prin prezentarea obiectivă a aspectelor factuale și cu explicarea punctului de vedere propriu. Atunci când prezentarea unei opinii este transmisă nu doar ca fiind un punct de vedere personal, oricare dintre reprezentanții puterilor în stat trebuie să precizeze ce alte persoane/categorii/grupări/organizații/instituții susțin acea opinie și aspectele din care rezultă consultarea/mandatarea acestora.

Art. 12 – (1) Obligația de rezervă a judecătorilor și procurorilor presupune că libertatea de exprimare recunoscută oricărui cetățean, exercitată în limitele prevăzute la art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, este supusă și restricțiilor prevăzute de Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor și de Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor.

Art. 13 – (1) Judecătorii și procurorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice. Judecătorii și procurorii nu se pot servi de actele pe care le îndeplinesc în exercitarea atribuțiilor de serviciu pentru a-și exprima sau manifesta convingerile politice.

(2) Judecătorii și procurorii nu pot milita pentru aderarea altor persoane la o formațiune politică, nu pot participa la colectarea fondurilor pentru formațiunile politice și nu pot permite folosirea prestigiului sau a imaginii lor în astfel de scopuri. Judecătorii și procurorii nu pot să acorde niciun fel de sprijin unui candidat la o funcție publică cu caracter politic.

(3) Judecătorii și procurorii nu pot să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic. Această interdicție vizează inclusiv posibilitatea de a ține discursuri în cadrul unor reuniuni de partid sau cu caracter politic, chiar dacă magistratul, în considerarea funcției pe care o ocupă, nu face parte din vreun partid; de a aproba explicit, în public, discursuri politice; de a participa la manifestări ale unor partide sau formațiuni politice: ședințe, mitinguri, demonstrații organizate de un partid în vederea promovării ideologiei sale, chiar dacă opinia magistratului în discursul pe care l-ar susține ar fi neutră în conținut.

(4) Judecătorii și procurorii nu pot participa la emisiuni audiovizuale cu caracter politic ori a celor care ar putea afecta imaginea justiției.

Art. 14 - Judecătorii și procurorii sunt obligați ca, în exercitarea atribuțiilor, să se abțină de la manifestarea sau exprimarea defăimătoare, în orice mod, la adresa celorlalte puteri ale statului - legislativă și executivă³³. Motivarea unei hotărâri judecătorești și a actelor procurorului trebuie să dea expresie unui stil judiciar, sobru, concis, exact, nepărtinitor, care să reflecte o conduită respectuoasă față de toate instituțiile și autoritățile publice din țară. Nu este permis judecătorului sau procurorului să abandoneze echidistanța de care trebuie să dea dovadă în redactarea actelor judiciare.

³³ Decizia CCR nr. 45/2018.

Art. 15 - (1) Judecătorii și procurorii își pot exercita libertatea de exprimare, argumentat din punct de vedere științific, cu privire la chestiuni de interes general din cadrul sistemului de justiție, cu prioritate, în dezbateri profesionale, consultări colegiale sau inițiative instituționale, făcând apel la mecanismele profesionale dezvoltate în acest scop, cum ar fi comisii de examinare a proiectelor de acte normative sau alte asemenea organisme. În discutarea acestor probleme, judecătorii și procurorii nu se pot referi la cauze aflate pe rol.

Art. 16 – Judecătorii și procurorii au libertatea de a se exprima în scopul de a face educație juridică, însă se vor limita la furnizarea de informații privind principiile generale după care funcționează sistemul judiciar.

Art. 17 – Judecătorii și procurorii au dreptul de a răspunde public atunci când sunt denigrați și pot da un drept la replică atunci când sunt denigrați prin intermediul unei instituții media³⁴. De asemenea, judecătorii și procurorii pot apela la mecanismele privind apărarea reputației, prevăzute în Legea nr. 305/2022.

Art. 18- (1) Judecătorii și procurorii au obligația de rezervă și în ceea ce vizează forma discursului și limbajul folosit, indiferent de subiectul abordat.

(2) În exprimările publice judecătorii și procurorii trebuie să folosească un limbaj civilizat, să aducă argumente științifice în susținerea opiniei lor, să analizeze și alte interpretări sau abordări posibile, să folosească elemente critice care nu jignesc persoane, ci care vizează idei sau argumente.

Art. 19- Reprezentanții puterii legislative trebuie să se abțină de la declarații care pot aduce atingere independenței justiției sau care pot pune presiune asupra unor judecători și procurori sau tind să împună soluționarea unor cauze într-un anumit sens.

Cap IV. Mecanismul de dialog permanent între autoritatea judecătorească și puterea legislativă

Art. 20 – Mecanismul de dialog permanent între puterea legislativă și puterea judecătorească se va realiza prin implicarea:

- din partea Parlamentului, a secretariatului general al celor două Camere și, în mod special, implicarea președinților celor două comisii juridice sau, după caz, a comisiilor comune sau speciale, a grupurilor parlamentare sau a altor structuri funcționale sau decizionale la nivelul Parlamentului.
- din partea autorității judecătorești, a Consiliului Superior al Magistraturii, a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție³⁵.

Art. 21 - (1) În cadrul mecanismului de dialog dintre autoritatea judecătorească și puterea legislativă, secretariatele structurilor vor fi mandatate de Secretarul general sau președintele de comisie să gestioneze dialogul.

(2) Pe baza propunerilor transmise și a problemelor rămase nerezolvate la întâlnirile anterioare, persoana cu atribuții de secretariat al grupului întocmește un sumar al acestora, care este transmis persoanelor care reprezintă fiecare instituție implicată în mecanismul de dialog permanent. În continuare, fiecare reprezentant de instituție transmite propria propunere de agendă.

³⁴ Codul deontologic prevede expres ca” Judecătorii și procurorii își pot exprima public opinia privind exercitarea dreptului la replică în cazul în care prin articole de presă sau în emisiuni audiovizuale s-au făcut afirmații defăimătoare la adresa lor”.

³⁵ Consiliului Superior al Magistraturii, Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt instituțiile de la vârful sistemului judiciar, partenere și în Consiliul de Management Strategic

(3) Persoana responsabilă cu secretariatul grupului reunește propunerile de agendă transmise conform alin. (2) de către fiecare reprezentant și transmite agenda instituțiilor implicate, însoțită de argumentele care au fost expuse de către autorul propunerii.

(4) Până la data stabilită pentru întâlnirea grupului de dialog permanent fiecare instituție poate comunica argumente suplimentare sau contrare.

(5) Agenda conținând problemele care vor fi discutate la fiecare întâlnire va fi comunicată de către secretariatele structurilor tuturor asociațiilor de magistrați și conducătorilor instanțelor și parchetelor. Acestea vor putea transmite observații cu privire la subiectele din agendă și își vor putea anunța dorința de a participa efectiv la dezbateri.

(6) La întâlnirile grupurilor de dialog permanent vor putea fi invitate persoane/ instituții care sunt interesate sau care pot contribui la soluționarea problematicei din agendă.

(7) După discutarea agendei la întâlnirea din cadrul mecanismului de dialog permanent, se întocmește o minută în care se consemnează pe scurt discuțiile, eventualele soluții și demersuri viitoare și se desemnează instituția responsabilă cu punerea în practică a fiecărei soluții identificate și termenul de realizare. Responsabilitățile stabilite nu pot afecta independența justiției.

(8) La fiecare întâlnire viitoare instituțiile responsabile cu punerea în practică a unora dintre măsuri prezintă, sumar, stadiul acestora și eventualele dificultăți neanticipate la momentul luării deciziei, putându-se propune noi termene sau îmbunătățirea măsurilor inițiale.

(9) Minuta fiecărei întâlniri se diseminează către reprezentanții puterilor implicate. În cazul în care o parte dintre subiectele puse în discuție sunt de interes public, se poate decide, după întâlnire, emiterea unui comunicat publicat pe site-ul instituțiilor participante.

(10) Întâlnirile grupului de dialog permanent au loc, de regulă, semestrial, calendarul întâlnirilor urmând să fie întocmit astfel încât să nu plaseze întâlniri și activități pregătitoare importante în timpul vacanței judecătorești.

(11) Schimbarea conducerii Camerelor sau a comisiilor parlamentare, precum și orice alte schimbări la nivel decizional în cadrul instituțiilor din sistemul judiciar ar trebui să nu afecteze continuitatea secretariatelor structurilor, adresa de comunicare a propunerilor și observațiilor și, în măsura posibilităților, nici persoanele de la nivel tehnic implicate.

Art. 22 - (1) - Consiliul Superior al Magistraturii desemnează câte un membru CSM și cel puțin o persoană din aparatul Consiliului pentru relația cu Camera Deputaților și, respectiv, cu Senatul care să mențină contactul permanent cu Parlamentul și să colaboreze, în baza mandatului încredințat de către Consiliu, cu privire la orice chestiuni referitoare la autoritatea judecătorească.

(2) Comisiile juridice ale celor două Camere ale Parlamentului desemnează un membru deputat, respectiv un senator și cel puțin o persoană din aparatul de specialitate, care să colaboreze cu membrul Consiliului Superior al Magistraturii desemnat pe chestiuni referitoare la autoritatea judecătorească.